

Oberättade bibliotek – ett hot mot framtiden?

Ingrid Atlestam drar historiska paralleller. Den tidiga bibliotekshistorien startade med entreprenadliknande biblioteksformer. Går vi nu tillbaka till ett äldre stadium?

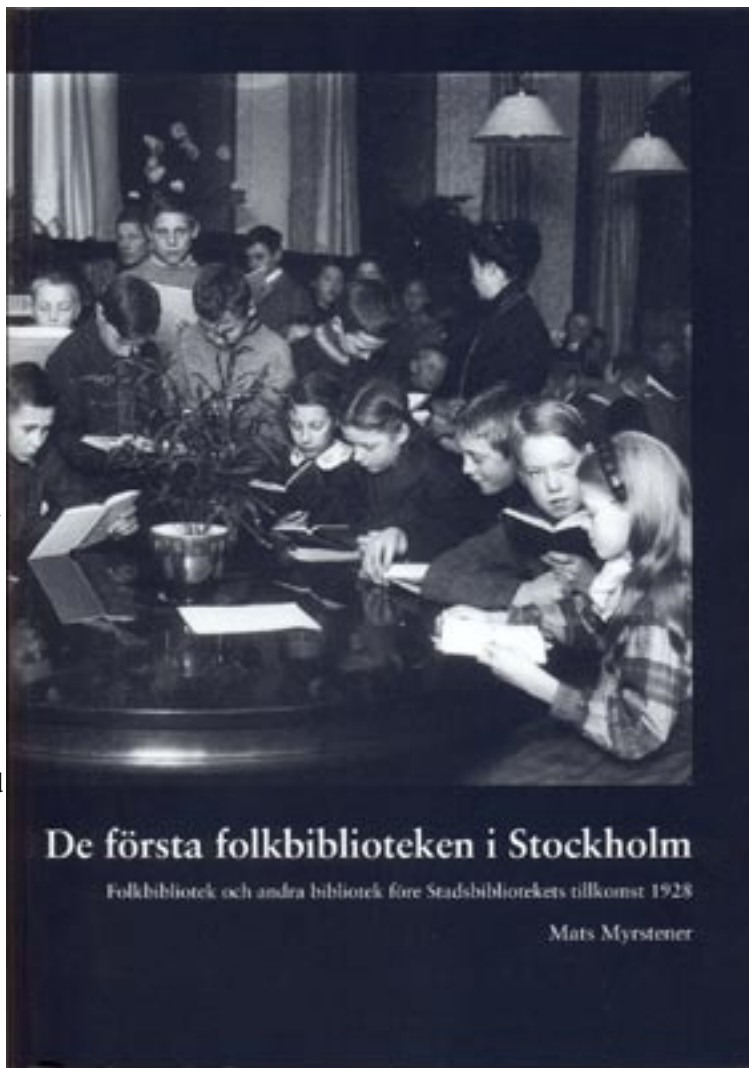
Varför är biblioteksdebatten så historielös? Politiker, tjänstemän, ja även bibliotekarier talar nu ofta om biblioteket som mötesplats i alla möjliga vackra, mer eller mindre ideologiska ordalag, som om det var något nytt. De tankarna och den verkligheten har 150 år på nacken!

Nu igen försöker vissa kommuner att lägga ut sina bibliotek på entreprenad. Biblioteken ska konkurrera med varandra, skötas av olika ideella eller kommersiella organisationer. Man har glömt att det var så det hela började och att det tog många år av förhandling, utredande och politiska initiativ innan rationella, offentligt finansierade bibliotekssystem skapats i landets kommuner. Detta tänker man rasera nu, istället för att bygga vidare och utveckla det till en stark nationell biblioteksstruktur med klart fastslaget public service uppdrag och en stabil finansiering inom den offentliga sektorn.

För att råda bot på denna okunskap om bibliotekens historiska rötter och ideologiska ursprung, kan man exempelvis läsa den av Stockholms Stadsbibliotek nyligen utgivna skriften "De första folkbiblioteken i Stockholm. Folkbiblioteken och andra bibliotek före Stadsbibliotekets tillkomst 1928" skriven av bibliotekshistorikern Mats Myrstener.

På bara 85 sidor får man här en mycket koncentrerad och faktsäckad bakgrund till det bibliotekssystem vars symbol och huvudbibliotek är det Asplundska bibliotekshuset, som nu står inför en omdiskuterad om- och tillbyggnad. Här presenteras en ytterst brokig skara av biblioteks- och folkbildningsträvande med kyrkliga, socialliberala eller socialistiska rötter, liksom de allra första kommersiella lånebiblioteken som tillkom redan på 1700-talet. Många hängivna pionjärer, inte bara Valfrid Palmgren, porträtteras och man förstår att det fanns flera starka viljor och intressen som inte alltid drog åt samma håll, men till sist, måndagen den 2 april 1928, öppnades äntligen det pampiga huset för allmänheten. Ganska snabbt visade det sig att det var för litet, men det är en annan historia som väl också kommer att berättas.

Synd att denna lilla skrift inte har fått bli större, med lite mer kött på benen, mer bilder även i ord. Den väcker nyfikenhet, men stillar den inte. Här finns säkert mycket mer att dokumentera, om alla dessa olika bibliotek, de som skötte dem och de som använde dem. Fortfarande är det mesta av svensk bibliotekshistoria oberättad. Vi behöver den för att kunna förstå och försvara de

unika svenska folkbiblioteken mot såväl inre som yttre angrepp. Biblioteket sägs vara en minnesinstitution, men hur är det med internminnet? Förhoppningsvis skriver Mats Myrstener vidare på historien om Stockholms Stadsbibliotek. Men alla de andra tusentals biblioteken, alla unika pusselbitar i historien om den generella välfärden och allas möjlighet till bildning och aktivt medborgarskap, vem räddar dem undan historiens glömska?

Historisk kunskap och ideologisk medvetenhet är nödvändigt för att kunna stå emot nyliberalismens chockterapi, som väl även biblioteken måste räkna med en slev av i entreprenörernas och valfrihetens allians.